

MÜLKİ PROSESİN MÜHÜM TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

Azərbaycan Respublikasında mülki prosesi tənzimləyən əsas normativ-hüquqi akt olan Mülki Prosesual Məcəllə qüvvəyə mindiyi tarixdən (sentyabr 2000-ci il) fundamental əlavə və dəyişikliklərə (məs., sadələşdirilmiş icraat və elektron məhkəmə sisteminin təqdimatı) çox az məruz qalmışdır.

Son mühüm dəyişikliklər 2021-ci ilin iyul ayından tətbiq olunan [mediasiya prosesi ilə bağlı həyata keçirilmişdir](#). Mülki prosesdə baş verən və oktyabr ayından tətbiq olunan dəyişikliklər mülki prosesin bəzi mərhələlərini fərqli, prosesin təkmilləşdirilməsi istiqamətinə yönəlmişdir.

Dəyişikliklərdən biri iddia ərizəsinə etirazın və qarşılıqlı iddia ərizəsinin verilməsi ilə bağlıdır. Əvvəllər iddia ərizəsinə etiraz hüquq olmuşdursa, indi qanunverici etirazı cavabdehə vəzifə olaraq qoymuş və onun verilməsi üçün iddia ərizəsinin surəti alındığı tarixdən 20 gün müddət müəyyən etmişdir. Burada bir növ inzibati prosesdə mövcud olan inzibati orqanın “yazılı etiraz” amilini hiss etmək olar.

Etirazın verilməsi üçün müəyyən edilmiş müddət qarşılıqlı iddia ərizəsinin verilməsi üçün də müəyyən edilmişdir. Halbuki, əvvəl qarşılıqlı iddia ərizəsi işin baxılmasına başlanana kimi, yəni hətta hazırlıq iclasından sonra da verilə bilərdi. Bu yanaşmanı daha düzgün hesab etmək olar, çünki əvvəlkindən fərqli olaraq indi qarşılıqlı iddia ərizəsinin verilməsi şərti konkretləşdirir.

Digər dəyişiklik ondan ibarətdir ki, qanunverici müvəqqəti təminat tədbirlərinin (əvvəl – iddianın təmin edilməsi) tətbiqi qaydalarını dəyişmişdir – müvəqqəti təminat tədbirinin tətbiq edilməsi haqqında ərizə məhkəməyə iddia ərizəsi verilənədək də verilə bilər. Ərizəçi mövcud vəziyyətin dəyişəcəyi təqdirdə onun hüquqlarının qorunmasının mümkün olmayacağını və ya əhəmiyyətli dərəcədə çətinləşəcəyini əsaslandırmalı, habelə iddia tələbinin kifayət qədər əsaslılığına qədər ilkin sübutları təqdim etməlidir. Bu halda, məhkəmə bir aydan çox olmayan müddətə müvəqqəti təminat tədbirlərini tətbiq edə bilər.

Əvvəlki dövrdən fərqli olaraq, müvəqqəti təminat tədbirləri haqqında ərizələr ayrıca icraatda baxılacaq. Bu icraatın tətbiqi məqsədinin təminat tədbirləri haqqında ərizələrə baxılması zamanı müxtəlif şikayətlərin verilməsi yolu ilə iş üzrə “müddət manipulyasiyaları” istiqamətində sui-istifadələrin qarşısını almaq olduğu qənaətinə gəlmək olar.

İşi məhkəmə baxılmağa hazırlanması mərhələsinin əhəmiyyəti dəyişmişdir. Belə ki, bütün sübutetmə bazası artıq işi baxılmağa hazırlanması mərhələsində toplanmalı, izahatlar, etirazlar və s. təqdim etməlidir. Əvvəl işi baxılmağa hazırlanması iclası istisna hallarda təxirə salınırdısa, hal-hazırda qanunverici bütün sübutetmə bazası toplanana qədər işi baxılmağa hazırlanması iclasını müvafiq müddət çərçivəsində bir neçə dəfə təxirə salmağa imkan yaratmışdır. İnzibati prosesdə də işi baxılmağa hazırlanması mərhələsi analoji qaydada həyata keçirilir və təcrübə göstərir ki, bu mərhələnin belə qaydada aparılmasını səmərəli hesab etmək olar.

Qanunverici işlərin baxılması müddətlərini də dəyişmiş, bütün müddətləri bir ay artırmışdır. Bununla, bəzi müddətlərdə aydınlıq da gətirilmişdir: məsələn, ipoteka müqaviləsindən irəli gələn mübahisələr üçün üç ay müddəti müəyyən edilmişdir.

Mülki Prosesual Məcəllə əlavə qaydasında apellyasiya və kassasiya şikayətlərinin formalarını təsdiq etmişdir. Tərəflər öz şikayətlərini həmin formaya uyğun tərtib edərək məhkəməyə göndərməlidirlər. Formaya uyğun olmadan tərtib edilmiş şikayətlər isə Məcəllənin müvafiq maddələrinə əsasən geri qaytarılacaq.

Mülki və kommersiya işləri üzrə kassasiya şikayətlərinə yazılı icraat qaydasında baxılması müəyyən edilmişdir. Məhkəmə əhəmiyyətli hesab etdiyi işlər üzrə və ya tərəflərin əsaslandırılmış vəsatəti əsasında şikayətin məhkəmə iclasında baxılmasını bu barədə müvafiq qərardad çıxarmaqla müəyyən edə bilər. Bu halda, kassasiya şikayətinə, dəyişikliyə qədər olan dövrdə olduğu kimi, məhkəmə iclasında baxılır.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bir müddətdir yazılı icraat qaydası birinci instansiya məhkəmələrinin qərardadlarından apellyasiya qaydasında verilən şikayətlərə baxılması zamanı tətbiq olunur. Təcrübə göstərir ki, bu qaydanın tətbiqini uğurlu addım hesab etmək olar.

**İSTƏNİLƏN SUAL VƏ ƏLAVƏ MƏLUMAT ÜÇÜN BİZİMLƏ
ƏLAQƏ SAXLAYIN:**

BM Morrison Partners
Tel: (994 12) 497 19 14; 497 19 15
Faks: (994 12) 497 19 13
E-mail: info@bmlawaz.com

©2021 BM Morrison Partners. Bütün hüquqlar qorunur.

* Nəşrimizdə olan məlumat hüquqi və ya digər peşəkar məsləhət təşkil etmir.